

Asra nyt

Arbejderhistorisk Støttekreds Ringkøbing amt

27. Årgang

Nr. 3

2010

Ved siden af boligen, set fra gaden, var en indkørsel til Fællesbageriet, hvor gamle og nye hus i dag er sammenbyggede, i dag har HK Holstebro fagforeningskontor i bygningen

Foto - Bent Kruuse

- Læs inde i bladet om ”Kampen og det daglige brød, til fornuftige priser!”

- Om Fællesbageriet i Holstebro

ASRA NYT

Udgivet af ASRA
Ålykkevej 3. 7400 Herning
Tlf: 2931 9225

(I arkivets åbningstid, som regel om
onsdagen kl. 10,00 - 15,00)

Redaktion:

Bent Kruuse
Elly Madsen
Jørn Jensen
Leo Skaaning

Hjemmesiden:

WWW.ASRA.dk

Ansvarlig
Formand - Andreas Iversen
Tlf. 97371989

Kasserer - Jørn Jensen
Tlf. 97129571

Deadline for næste nr.
den 15. november 2010

Bladet trykkes med støtte fra:
3F Holstebro

Billedet på forsiden:

Billedet på forsiden er fra HK. Holstebro, som købte grunden af Fællesbageriet, da det stoppede i 1978.

Arbejdernes Fællesbageri lå i mange år her, før der blev lavet fintbrødsbageri i Ringparken, og senere da bageriet måtte lukke p. gr. af nedslidning, og at "tiden" var løbet fra ideen med "vores" eget bageri sluttede. Bent Kruuse fra ASRA har været i Holstebro og taget billederne, men. . . .

Vi ville jo gerne have haft nogle billeder fra Fællesbageriets mens det var i gang, - altså gamle billeder.

Vi vil derfor appellere til vores læsere, om der er nogen der ligger inde med billeder fra "gamle dage" og specielt fra Fællesbageriet.

Det være sig billeder af bygningerne, af maskinerne og arbejderne på bageriet, og er der nogen der har en god historie fra bageriets tid, evt. kan huske når brødbilen kom ud til dørene med brød til den "sultne arbejder," så modtager vi det meget gerne.

Vi har allerede fået at vide, at der findes en lille film, der er optaget dengang skorstenen fra Fællesbageriet blev væltet, vi mener det er vigtigt at få fyldt arkivkassen op, når vi nu har haft fat i den, og allerede fundet, at her er en god historie, der skal frem i lyset.

Leo Skaaning

Leder:

Andreas Iversen - formand

Efter en en god og veloverstået ferie, hvor familien har været på cykelferie på Samsø og Ærø er jeg nu klar til at tage fat på arbejdet i ASRA igen. Kort før ferien blev jeg kontaktet af formanden for LO Ringkøbing Fjord, Helge Albertsen, der oplyste at de havde nogle protokoller samt en fane fra den tidligere LO-FO afdeling i Ringkøbing . Om ASRA var interesseret i disse ting, hvilket jeg straks svarede ja til, og fik dem hentet. Det var for øvrigt en meget flot fane. I ASRA vil vi hermed gerne rette en stor tak til LO Ringkøbing Fjord for arkivalierne.

I skrivende stund har jeg hørt, at der skulle være kommet en del arkivalier til Arkivet, men ikke set dem end-nu , så de vil blive omtalt på et senere tidspunkt.

Det er nu lykkedes os at få en aftale i stand med Henning Grelle, Arbej-

dermuseet om et foredrag over bogen han har skrevet om tidligere statsminister Th. Stauning. Foredraget der glippede af en eller anden uforklarlig årsag på vores tur til Arbejdermuseet i København. Se omtalen af arrangementet inde i bladet.

ASRA,s vandrestilling er for tiden og året ud udstillet i 3F Ringkøbing. Hvis der er organisationer og andre, der gerne vil gøre brug af udstillingen for en kortere eller længere periode i 2011 kan det lade sig gøre, da vi fra ASRA' s side gerne ser , at den er ude så meget som muligt. Udstillingen er en montre der fylder 60x60x200cm. Den kan bestilles på mailto:andreasi-versen@dlgtele.dk.

I ASRA udgiver vi fire blade om året. Det er både en stor og spændende opgave at lave et blad, og vi får mange tilkendegivelser om at man kan lide bladet.

Det kunne være sjovt, hvis der engang i mellem kom noget ”stof” fra en eller anden, fagforening eller privat person, som har en god historie at fortælle, for det der sker i dag er historie i morgen. Så kære venner på med vanten. Indlæg kan sendes til mailto:andreasi-versen@dlgtele.dk.

Andreas Iversen

Se fanen fra Ringkøbing på side 16

De første fællesbagerier

Leo Skaaning

Fakta om Fællesbagerierne

I BEGYNDELSEN af 1880'erne falder kornpriserne i Danmark. Men det kan ikke mærkes på brødpriserne, der ikke bliver lavere af den grund. Brød er på dette tidspunkt hovednæringsmiddel for arbejderklassen, som derfor er interesserede i lavere brødpriser. Det skal også bemærkes, at reallønnen er faldende i 1886, og at prisen på brød derfor opleves som urimelig høj. Derfor oprettes i 1886 Arbejdernes Fællesbageri i København. Initiativet udgår fra Snedkerforbundets kongres 20.-22. august 1886, hvor pianoforte-arbejder A. Hingsberg fremsætter forslaget.

DET SENDES VIDERE til „Fællesmødet af bestyrelserne for samtlige fagforbund i København og Socialdemokratisk Forbund“. De tager beslutning om at realisere forslaget 18. september 1886. Allerede 1. oktober 1886 indbydes der i Social-Demokraten til aktietegning i det nye foretagende. Samtidig giver udvalget forklaring på, hvorfor de vil oprette et bageri trods bevægelsens skepsis: „Brugsforeningerne er ikke arbejderne til megen nytte. Ved varer hvor prisen holdes oppe af monopoler er det nyttigt med fælles indkøb og produktion. Det er

arbejdernes ret og pligt at handle når deres hovednæringsmiddel, brødet, gøres til genstand for spekulation.“

Arbejdernes første Fællesbageri oprettes i København i 1886. Brødpriserne er for høje, bl.a. fordi nogle bagere snyder med vægten.

BAGERIET BLIVER ALT-SÅ ikke oprettet i forbindelse med en konflikt, som det ellers ofte er tilfældet med kooperativerne. Faktisk har bagersvendenes forbund intet med sagen at gøre. Det er redaktøren af Social-Demokraten, der nedlægger grundstenen til bageriets nye bygninger på Nørrebro i 1887. Af talen fremgår det, at partiet anser fællesbageriet for en løsning på et praktisk problem. Kooperationen som sådan har man stadig ikke megen fidus til.

Arkiv foto

Rutana og Vitana rugbrød er

Fællesbageriernes mest kendte produkter

Starten i Holstebro

A/S Arbejdernes Fællesbageri 1907

- en protest mod urimelige priser på det daglige brød

I et jubilæumsskrift ved Fællesbageriets 50 års jubilæum skriver man, at det er en begivenhed der indtræffer lige efter en stor modernisering af virksomheden, og samtidig har kooperationen jubilæum i Holstebro.

- Fællesbageriet er et sandt billede af forbrugerkooperationen, ikke alene i opbygningen, men også ved den sunde baggrund der ligger bag dens oprettelse. Det er historien om mænd i den dengang lille vestjyske by, der viste, at det kan nytte at tage kampen op mod urimelig prispolitik overfor forbrugerne.

Det er faktisk historien om de fattige vævere fra Rochdale om igen.

Tanken om oprettelse af Fællesbageriet opstod nogle få år efter århundredeskiftet. Årsagen var, at arbejderne der boede i Sir og Vejrum, opdagede, at det var dyrere for dem at købe det samme brød direkte i forretningerne i Holstebro end det var hos bagermestrenes vogne, der kørte landture disse steder.

Trods transportudgifterne solgte man altså billigere, hvilket måtte betyde, at byernes befolkning, der havde det forholdsvist store forbrug, gav en klækkelig overpris.

Det fandt disse arbejdere i høj grad urimeligt.

De rettede da en henvendelse til Arbejdernes Fællesorganisation, hvis daværende formand murer, senere opsynsmand J.P.Petersen, straks fattede interesse for sagen og fremlagde den for ledelsen.

Fællesorganisationens formand J.P.Petersen
Arkiv foto

Her enedes man om at overveje spørgsmålet om at skabe eget bageri, men dog først at søge at tale bagermestrene til fornøft. Man nedsatte et udvalg, bestående af

formanden og Bertel Hvolby, til at tale med bagerne.

Disse to mænd startede en rundtur til alle byens bagermestre, men de mærkede snart, at den enkelte bagermester ikke turde tage nogen stilling. Det var en bestemt bagermester i den nordlige bydel, der bestemte farten - og så gik turen til ham. Han var meget arrogant og afvisende. „Der skal intet røres ved brødrisenerne“ sagde han. „Skulle der det, så skulle det i hvert fald være en forsvarlig tak opad“.

Arbejderne erklærede, at så så Fællesorganisationen sig nødsaget til at overveje oprettelsen af eget bageri for at holde prisen på det daglige brød til den arbejdende befolkning på et rimeligt niveau.

Bagermesteren troede ikke på alvoren på denne trussel - men han blev hurtigt klogere.

Man var da nået til 1905, og da det negative resultat blev forelagt Fællesorganisationen, gik man i gang med at skabe interesse for Arbejdernes Fællesbageri, og det var ikke vanskeligt. Planerne vandt tilslutning i alle fagorganisationerne og hos mange enkeltpersoner.

I december 1905 kunne man nedsætte det første udvalg for bageriets oprettelse. Den 24. oktober 1906 lagdes

„grundstenen“ til virksomheden.

Da holdt man den første generalforsamling, og vedtog de udarbejdede love for Arbejdernes Fællesbageri, hvis bestyrelse samtidig blev valgt. Det blev redaktør, Andersen Lund Fru Susanne Hansen, Slagteriarbejder, Nielsen-Gade og cigarhandler Jacob Petersen med Bertel Hvolby og murermester Henriksen som suppleanter, og købmand Christensen og slagteriarbejder Madsen som revisor.

Samtidig med at man nu - ivrigt støttet af Fællesorganisationen, begyndte at sysle med byggeplanerne, bød der sig en lejlighed til en midlertidig løsning. Hvor Tanggaards møbelmagasin ligger i skolegade, var der dengang bageri. Ejendommens indehaver var snedkermester Sørensen, og han havde indtil da lejet bageriet ud til bagermester Petersen. Da denne imidlertid selv byggede og flyttede til hjørnet af Skolegade og Sct.Jørgens Bakke, blev bageriet ledigt.

Her startede Fællesbageriet sin første og midlertidige virksomhed den 20. december 1906.

Det var under beskedne former, men det skulle vise sig, at man fik sagen grebet rigtigt an. Som bager ansatte man bager I.Marthin, Horsens, og som kusk blev gasværksarbejder P.Lund antaget.

Liste over anpartshavere - ca. 76 ialt

Marthin var en meget dygtig fagmand, og længe varede det ikke, før Fællesbageriets brød var kendt som det bedste i byen. Salget steg støt, og allerede i februar 1907 måtte ansættes en svend mere. Alle kræfter sattes ind, redaktør Andersen ekspederede rugbrød ved siden af sit bladarbejde, og Lund passede regnskaber foruden sin gerning på posthuset.

Mange pudsigheder udspandt sig i denne tid. Indenfor store kredse i Holstebro tog mændene afstand fra det nye bageri, men det viste sig, at deres hustruer så anderledes på sagen. De ville købe hvad de mente var bedst, og fik fat i brødet.

Således var det almindelig kendt undtagen af vedkommende selv - at en stor fabrikant ikke kunne tåle at

se Fællesbageriets vogn i sin nærhed. Men han spiste hver dag brød fra dette bageri - det sørgede fru'en for - og det har alligevel nok bekommet ham vel.

At det ikke var lutter medgang i den første tid vil man forstå af følgende: Da bageriet var kommet godt i drift, forsøgte bagermestrene, der trods al skepsis kunne se, at der nu ville opstå en konkurrence, som ville få betydning for prisdannelsen, at spænde ben for bageriet.

Man søgte på et tidspunkt at skaffe sig oplysninger om bageriets beholdninger af mel og søgte samtidig at gøre indflydelse på møllerne for at få disse til at standse leverancerne til Fællesbageriet. Det lykkedes ikke.

Det var købmand Johan Hansen, der kom i vejen.

Han var en yderst dygtig melopkøber og gennem hans forretning var bageriets melforsyning ikke til at standse. Siden har man kun oplevet en god og sund konkurrence, der har haft betydning for priserne på brød i Holstebro.

Hen på året 1907 kom man igang med opførelsen af den nye bageribygning i Fredericiagade.

Det var murermester Henriksen og tømrermester P.K.Mikkelsen der stod for byggeriet.

I juli var der tre bagere i sving i bageriet, og samtidig måtte man

indstille en vogn, der kørte landture, for at den kunne hjælpe med at bestræbe udbringningen af brødet i selve byen. Det var som man meddelte i avisen, en beklagelig midlertidig foranstaltning.

På Holstebro's Fællesbageri blev der ikke snydt på vægten Arkiv foto

På generalforsamlingen i august ser man tydeligt bageriets fornemste opgave praktiseret. Det meddeles her, at man har vedtaget at forhøje brødpriiserne på grund af de stigende melpriser, hvilket skete længe efter at bagerne havde forhøjet deres priser, og det var det eneste sted i landet, man så længe havde kunnet holde de gamle priser.

I december 1907 stod Arbejdernes Fællesbageri færdigt. Der var udført et dygtigt håndværksarbejde og firmaet „Strømmen“ i Randers havde vist sig yderst velvillig ved levering af de nye installationer.

Gennem 20 år fortsatte Arbejdernes Fællesbageri sin støtte vækst

som byens første og førende kooperative virksomhed. Andre grene af kooperationen skød op og udviklede sig, men omkring 1920 kom denne kæde af virksomheder ud for så store vanskeligheder, at de ikke overlevede det.

Men Fællesbageriet, der var en sund og levedygtig virksomhed fortsatte sin drift, nogle år ledet af Arbejdernes Fællesorganisation, indtil der i 1922 atter dannedes et aktieselskab.

Gennem de mange år er Arbejdernes Fællesbageri vokset støt. Til tider er det sket i små skridt, til andre tider i større spring, men aldrig har der været tilbagegang.

Gennem det meste af tiden var det grove brød bageriets eneste produktion. Men nogle år før 2. verdenskrig begyndte man imidlertid med fintbrødsproduktion, ikke regelmæssigt, men når der indgik bestillinger.

Kort før krigen holdt man dog atter op og satte igen alle kræfter ind på grovbrødsfremstillingen.

I 1954 - 55 gennemfører bageriet en gennemgribende modernisering. Der bygges en ny ovn, og man satte

derpå ind på fremstilling af alle arter af fintbrød i den daglige produktion.

Denne udvikling gav Fællesbageriet fremskridt så gode, at man nu står på tærsklen til den udbygning, som omtales under bageriets fremtidsplaner.

En frisk annonce fra Fællesbageriet

Ved 50 års jubilæet er der ansat 25 medarbejdere på Arbejdernes Fællesbageri i Holstebro, og der ventes udvidelser.

Den kooperative ide, som er grundpillerne i Arbejdernes Fællesbageri, er altid holdt højt i hævd.

Kooperationens princip: de bedst mulige varer til de bedst mulige priser, har man smukt fulgt, og især i den første tid - som det fremgår af beretningen - en vigtig prisregulator i byen.

Dygtighed og initiativ har præget ledelsen af Arbejdernes Fællesbageri. Men ligeså stor lykke er det, at så mange af byens borgere, ganske hovedsagelig fra den jævne befolkning gennem årene forstod, at denne virksomhed var deres egen, og at den var

deres egen, og den arbejdede i bejdede i forbrugerens interesse, ganske og aldeles, hvorfor de sluttede op om den.

De mange aktionærer med store eller små aktiebrev - det er underordnet - dem sender man ved jubilæet en venlig tanke.

De blev marven i bageriets vækst.

Arbejdernes Fællesbageri i Holstebro har ikke blot været den førende kooperative virksomhed i byen, men været i spidsen med banebrydende ideer.

Da Sammenslutningen af Arbejdernes Fællesbagerier landet over blev stiftet, kom ideen fra Holstebro.

Andre fandt tanken helt rigtig og førte den ud i livet - men den kom altså fra Holstebro.

Virksomhedens virkelige jubilæum er historisk korrekt den 22. december - et højest upraktisk tidspunkt at markere 50 året på. Derfor har ledelsen besluttet, at fremover betragtes den 16. november som årsdagen for oprettelsen.

Det gyldne aks *- borger for kvaliteten*

Man fatter stor tillid og respekt for en virksomhed, der kan holde sin fane så højt og tør slå sit symbol fast i sit publikums bevidsthed, slutter Roland Ruggaard i jubilæumsbogen.

Historien ender desværre ikke så godt. . . .

På generalforsamlingen den 24. april 1978 fremlægges følgende beretning:

Året 1977 har været et år med mange problemer og store afgørelser for selskabets bestyrelse.

Kravene fra Veterinærdirektoratet som blev omtalt på sidste generalforsamling skulle efterkommes eller bageriet skulle lukke. Vi fik indhentet tilbud og overslag over hvad udgifterne ville påføre os.

Veterinærdirektoratets krav - hvis produktionen skal fortsætte endnu nogle år - indtil udgangen af 1979 - vil beløbe sig til kr. 190.000,-

Kravene til bygningerne - hvis produktionen skal opretholdes efter 1. januar 1980 kr. 106.000,-

Indretning af afdelingen til franskbrødsbageri, nye stikovne m.m. kr. 360.000,-

Heri er ikke beregnet udskiftning til moderne maskinanlæg samt automatiske pakke og prismærkningsmaskiner.

Den nævnte bekostninger beløber sig til 700.000,- og de gamle bygninger skal stadigvæk vedligeholdes.

Samtidig med at levnedsmiddelloven skal op til revision nu - og efter forlydende vil kravene for at være godkendt virksomhed til at fremstille levnedsmidler - blive skærpet betydeligt.

Herudover er der stillet krav om fornyelse af olietanken, der er over 20 år gammel.

Arbejdstilsynet har også stillet krav der skal gennemføres nu - krav som går ud over veterinærdirektoratets krav.

Holstebro kommune er for tiden igang med en industriundersøgelse om erhverslivets udledninger i kloakerne - dette kan påføre os store udgifter til ændringer i kloaksystemet.

For at gennemføre kravene nu og de kommende krav - som ialt kan beløbe sig til 1. mill. kroner - ligesom det kan blive svært for bestyrelsen at finde udvej for en så stor investering og også få disse penge forrentet.

Hvorfor bestyrelsen har vedtaget at stoppe for produktionen i Fredericiagade nu i foråret 1978.

Det kan ikke lade sig gøre at fortsætte på den dispensation vi har kørt på de sidste par år.

Bestyrelsen har derfor nu vedtaget

at bygningerne i Fredericiagade skal udbydes til salg.

Salgsprisen skulle kunne indbringe så meget, at alle kreditorer kan få sine tilgodehavende - ligesom der skulle kunne blive en mindre formue tilbage til anpartsselskabet, som det er planen der skal stå til anvendelse ved etablering af et franskbrødsbageri - og fordecentral.

Som nævnt fortsætter vi med fordecentral her i Holstebro, hvorfor salgsschaufførerne fortsætter.

Hele det øvrige personale er tilbudt arbejde enten i Skive eller Viborg afdeling.

Det er svært at skulle tage så stor en beslutning - hvor det menneskelige også spiller ind - flere af vore bagere har været med i mange år - men tiden stiller så store krav til os, at hvis vi skal følge med og overleve, er vi nødsaget til at tage disse afgørelser

Bageriet i Holstebro blev 70 år i 1977 - dette blev fejret ved en firmafest i Viborg den 11. februar i år - hvor Viborg havde 80 års fest.

Medarbejdere og bestyrelsen deltog.

Tak til medarbejderne - for den svære tid - hvor de ikke vidste hvad der skulle ske.

Generalforsamling 30. april 1979

Jeg nævnte på generalforsamlingen fjor, at bestyrelsen havde vedtaget at stoppe for produktionen i Fredericiagade.

Bageriproduktionen blev indstillet den 12. maj 1978, hvorefter bygningerne i Fredericiagade blev budt til salg.

Bageriedriften fortsatte som fordecentral, hvor varerne blev leveret: Franskbrød fra den lokale bagermester og de øvrige varer fra Viborg. Dette viste sig at være en meget dårlig forretning, at opretholde depotet i Holstebro, idet denne blev lukket efter nogle måneders forløb, alle salgsruterne udgår nu fra Viborg.

Salget af bygningerne blev ordnet ved at HK købte begge ejendomme i Fredericiagade for 410.000,- kr.

Hele salgssummen blev udbetalt kontant og vi er meget tilfreds med denne løsning.

Gælden i selskabet var ved årets begyndelse kr. 257.348,- således er der bevaret en formue på kr. 73.000 efter alle har fået deres tilgodehavende, hvortil kommer et beløb på ca. 30.000,- kr. som maskiner og inventar vil kunne indbringe.

Det har vist sig vanskeligt at afhænde disse maskiner som for tiden

er opmagasineret i en værkstedsbygning i Viborg.

Jeg nævnte ligeledes i fjor, at bestyrelsens plan var, at disse penge skulle anvendes til etablering af et franskbrødsbageri med fordelercentral i Holstebro.

Denne vedtagelse er udskudt indtil videre, idet byggeplanerne i Viborg endnu ikke er kommet igang på grund af miljøstyrelsens undersøgelser.

Samtidig sker der for tiden en ændring af distributionsformen indenfor FDB, idet der landet over er ved at blive etableret ferskvareterminaler, der hver nat og morgen betjener brugsforeningerne med kød, grønt, mælk, brød. Denne ferskvareterminal er FDBs centralafdeling i Holstebro ved at være klar til at tage i brug, alle problemer om brød er endnu ikke klaret, hvorfor brødet ikke kommer med i første omgang.

Med denne ændring i salgsorganisationen, er vi betænkelige ved at etablere et nyt bageri på nuværende tidspunkt, hvorfor bestyrelsen indtil videre indsetter formuen på en bankkonto og afventer udviklingen.

Således endte en virksomhed under Kooperationen

Holstebro Fællesbageri
sin tilværelse, en epoke med øjnene rettet mod en nødvendighed for arbejdereren „Det daglige brød“ - til en fornuftig pris

En af de store brødbageovne

Onsdag den 15. marts 1972

Vestjysk Landbrød

A/S Arbejdernes Fællesbageri i Holstebro har sendt et nyt rugbrød – Vestjysk Landbrød – på markedet. Det afløser delvis det nuværende Jydebrød, som fremstilles på Fællesbageriet i Silkeborg. Vestjysk Landbrød produceres i Holstebro af Fællesbageriet, der er byens eneste rugbrødsbageri.

Vestjysk Landbrød er bagt efter en gammel opskrift. Der er anvendt en beskedent gærmængde og kun lidt surdej. Produktet er resultatet af utallige forsøg, hvor en specialist på området og bageriets egne svende har eksperimenteret sig frem til et brød, som folk synes om.

Rugbrødskendere har sagt god for det nye Rutana-produkt, som allerede er i handelen.

Rutana-familien har således fået et nyt, populært medlem til de allerede bestående kendte mærker: Rutana, det mørke rugbrød. Vitana, det lyse – Fultana, fuldkornsrugbrød – Sønderjysk, gisnet rugbrød – Luxus, formbagt sønderjysk – Helsebrød eller kærnebrød, specielt, helkærnet rugbrød – Jydebrød, specielt, lyst rugbrød.

Fra 1. april kommer et specialbagt mørkt rugbrød.

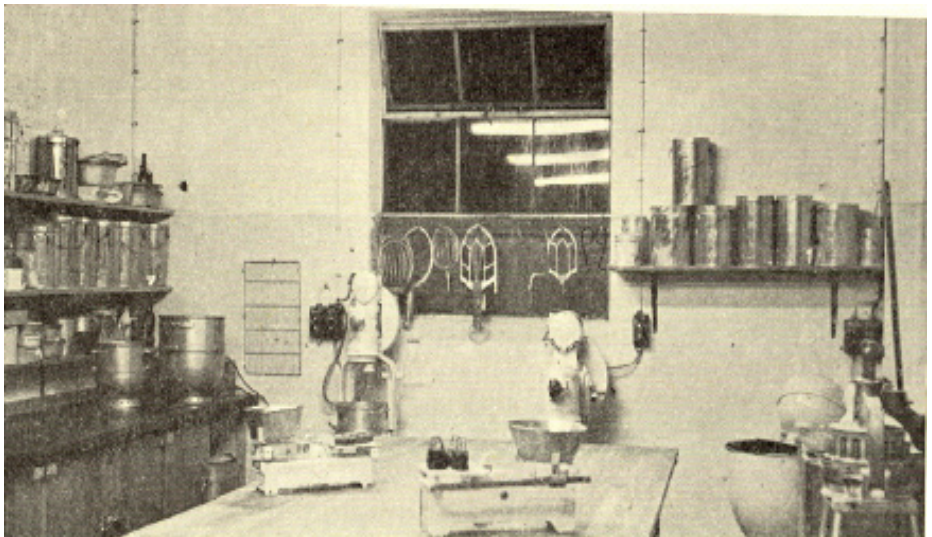

Billeder fra Arbejdernes Fællesbageri - Holstebro

Fællesbageriets bilpark omkring 1957 - læg mærke til det er „Rugbrød“

Arkiv foto

Billede fra fintbrødsbageriet

Arkiv foto

Hvordan gør I det - kan I huske alt det?

Når vi er i stand til at skrive Arbejdernes Fællesbageris historie i Holstebro er det fordi vi har ASRA.

ASRA NYT har kun været i stand til at skrive historien, fordi betænksomme personer afleverer de gode historier i arkivet. I dette tilfælde har Søren Knudsen - Holstebro, som var reklamekonsulent ved Holstebro Socialdemokrat. Tidligere formand for HK, Amtsformand for Socialdemokratiet og meget mere, afleveret en hel del arkivalier, og da vi gik det igennem her for nyligt, fandt vi den spændende historie om Arbejdernes Fællesbageri. Der kunne skrives meget mere, og mere detaljeret, for Søren Knudsen har gemt referater fra generalforsamlinger, aftaler med bygherrer, og set hvor vigtigt det er det bliver gemt, så eftertiden kan få et indblik i hvordan det har været før i tiden.

Vi modtager netop i tiden mange gode ting til arkivet, ikke mindst fordi der fusioneres i fagbevægelsen, her er det vigtigt at man tænker på at aflevere ting på arkivet frem for at smide det ud. Hvis det er noget vi har i forvejen, skal vi nok sortere det med nænsom hånd, og smide det ud der ikke har historisk betydning, du kan jo ikke vide hvad vi har i forvejen. Der findes mange gode historier.

Her for nylig kom der henvendelse fra AOF i Herning. De skal til at skrive et jubilæumsskrift, og her ligger ASRA inde med mange ting som kan bruges, og som kan kalde minder frem hos dem der skal skrive om AOF.

Vi tænker tit på når vi får arkivalier, at foto kan fortælle mange ting, og har værdien som dokumentation om hvor man har haft til huse. Personer der har været tilknyttet ens fagområde kan man ikke beskrive så godt, som hvis man har et foto.

Desværre har vi gennem tiden fået mange fotos, som vi ikke kan identificere. Derfor vil vi både anmode jer om at tage foto, og at skrive med blyant bag på fotoet, hvor det stammer fra, hvem der er på billederne og hvornår de er taget, før I giver dem til os .

Et af Fællesbageriets udsalg, hvor lå det?

Arkiv foto

*Oprydning på pladsen hvor HK huset blev bygget
arkiv foto*

*Skorstenen på Fællesbageriet væltes under stor opmærksomhed
Arkiv foto*

Denne smukke fane fra Fællesorganisationen i Ringkøbing bliver nu opbevaret i ASRAs arkiv, og indgår i samlingen. *Foto Bent Kruuse*
Slogan: *Arbejdere forener Eder*

Vi modtager for tiden rigtig mange ting i arkivet. Desværre kan vi ikke nævne alle de effekter, protokoller, pjecer og gamle fagblade, vi får, det ville fylde flere blade.

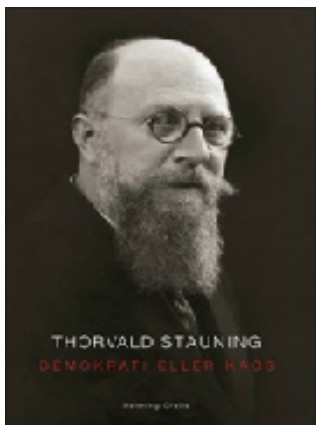
Men når vi får en fane som ovennævnte kan vi ikke lade være med at bemærke det for jer alle.

Vi ville meget gerne lave en udstilling af fanerne, men mange er meget sarte, og er pakket forsvarligt væk. Du kan dog se mange af fanerne på vores hjemmeside: www.asra.dk

Nye hjælpere på arkivet

Vi er så heldige, at der efter opfordringen på generalforsamlingen, om hvis vi skal overleve, skal vi være flere, og der er heldigvis flere der har fundet vej til arkivet, og som finder arbejdet spændende. Vi har ikke en helt fast stab endnu, men er overbeviste om, at fremtiden tegner lysere. Til de der er kommet med på arkivet, siger vi hjertelig velkommen til et spændende arbejde med arbejderhistorie.

Thorvald Stauning

Husker du vi lovede dig,
- da vi desværre var gået lidt forkert
af hinanden på vores tur til Arbej-
dermuseet, at

Henning Grelle

som har skrevet bogen:

Demokrati eller kaos

- en biografi om Stauning,

vil komme til Jylland og holde fore-
draget.

Vi har nu fået sat en dato på, - det
bliver:

Onsdag den 27. oktober

Sted og tidspunkt har vi ikke helt på
plads, det kommer ud senere.

Sæt allerede nu X i kalenderen

Kontingent

Kontingent.

Har du fået tømt kuverten?

Sammen med nærværende udsen-
delse af ASRA Nyt er der i nogle
kuverter indlagt en ”rykkerskri-
velse”.

Det er således at langt de fleste af
vore medlemmer har betalt kon-
tingent for 2010, men der er nogle
enkelte der har glemt det. Vi har
derfor tilladt os at vedlægge denne
”rykkerskrivelse” sammen med et
nyt indbetalingskort.

Vi håber meget at du herefter vil
få bragt kontingentbetalingen i
orden, da vi i foreningen er me-
get afhængig af disse kontingent-
betalinger. Først og fremmest af
økonomiske årsager, men også for
at opretholde forbindelsen til det
enkelte medlem.

Venlig hilsen
Jørn Jensen
kasserer

Set med nostalgis briller

Landpostbudene i visse egne af landet er lidt betænkelige ved, at deres rutes beboere ofte pålægger dem lidt urimelige pligter, der sinker postombæringen, skriver postbladet i Gedested Avis bragt 1.februar 1945.

Hos smed Jensen var følgende brev sat på døren med en tegnestift, det lød så nogenlunde:

„Kære Lars Post...“

Som du kan regne ud, er vi ikke hjemme.

Vi er til sølvbryllup hos cykkelhandleren i Svendstrup, og vi bliver der nok i nat, både Maren og jeg.

Avis og de evt. regninger, skal du ikke lægge udenfor.

Nøglen ligger under måtten, så du kan bare gå ind og lægge dem på skrivebordet.

Der ligger forresten et par regninger, som jeg ikke fik regnet sammen, kan du ikke lige ordne det, og tage dem med.

Du kommer alligevel forbi Lars Mikkelson og karetmageren i løbet af dagen.

Hvis du har post til sognefogeden, så kan du lige tage et par plovjerne med, som jeg har repareret for ham, de ligger ved siden af fyrstedet i smedien.

Jeg har det der, for at du lige kan se, om der er blus nok, ilden skulle jo gerne holde sig til vi kommer hjem igen.

Er der for lidt gløder, så ligger der en sæk ude i hønsehuset, den plejer ikke at ligge der, men jeg har lagt den derud, for at du kan tænke lidt på hønsene. Der står hønsefoder inde i vaskerummet. Det har jeg sat derind, for det sagde Maren, at jeg skulle, for så kom du nok i tanke om at komme rent vand på det tøj, som vi har lagt i blød. - Du kan tørre dine hænder i køkkenet, der hænger håndklæderne ved siden af Marens to nye forklæder, som du havde med hjem i onsdags. Hun kan ikke lide farven, så kan du ikke tage dem med ind og få dem byttet, du skal jo alligevel til byen for os. Vi mangler nemlig sådan tøfler begge to. - Det skal være nogle nydelige nogen, helst med kvaster, Maren bruger nr. 42, dem vil du nok lige købe til os. Pengene kan du altid få. Ja så var der vist ikke mere.

Smeden

PS. Husk at give hunden mad - der står lidt på komfuret. Men det skal du såmænd ikke røre ved, selv om det trænger slemt til at blive rensat.

Håndskrifter er med ad vidde

Denne overskrift er overskriften til et Ritzau telegram bragt i Holstebro-Struer Dagblad den 16.03.10.

Teksten indledes med spørgsmålet: ”Hvornår skrev du sidst et brev i hånden?” Videre står der: ”Langt størstedelen af vores kommunikation foregår i dag via et tastatur og det er kun et spørgsmål om tid, før håndskriften glider helt ud af det obligatoriske pensum i skolen.” Det mener fremtidsforsker Johan Peter Paludan fra Institut for Fremtidsforskning, skriver 24timer. Johan Peter Paludan forudser, at inden for en overskuelig årrække har vi heller ikke brug for et tastatur, da skriften vil dannes ved at vi taler til en computer. Så på et tidspunkt vil undervisning i at skrive være overflødig. Af artiklen fremgår det også, at håndskrift bliver sværere og sværere at læse.

Nøgternt vurderet et det næppe usandsynligt at fremtiden bliver ”den talte skrift”. Netop det, at håndskriften bliver ulæselig, kan være en begrundelse, men også at det kan være en hjælp til personer, der på grund af handicap, ellers ikke er i stand til at skrive.

At det skrevne fremover altid vil være til at læse, kan jo kun hilses med glæde. Men hvad med det personlige præg. Alle os der har oplevet at lære at skrive skråskrift i skolen, husker nok

hvilke kvaler det kunne volde, når vi med pen og blæk skulle skrive diktat og stil, uden at klatte og uden at tvære skriften ud. Lært af trængslerne dengang, og penneskaftet udskiftet med kuglepennen, er det lykkedes, med mere eller mindre held at få en håndskrift, der hvad enten den var flydende, kantet eller gnidret, var med til at udgøre et personligt træk.

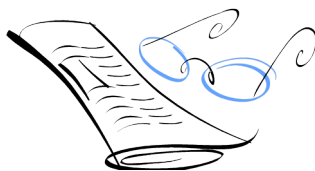
Hvis man, som denne artikels signatur, har beskæftiget sig med at læse i gamle protokoller og skrifter – op til 100 år tilbage i tiden – har det været en fornøjelse at læse referater, skrevet med sirlig hånd som modstykke til nutiden computerskrevne referater der, som grelle eksempler, har være nogle notater på dagsordenen. Man kan godt sige, at de gamle referater, måske skrevet med tungen i mundvigen, bar præg af sjæl, hvad der ikke findes i de ”ny-modens referater”. Fremskridtene kan vi ikke stoppe, så det er om at hæge om de gamle håndskrifter, så længe vi kan.

PS! Vores håndskrevne underskrift kan erstattes med en underskriftskode, men kan grafologen mon også tyde i den computerskrevne tekst?

bk

Set med nostalgis briller

Søndagsbrev

I foråret var der forlydender fremme om, at Post Danmark ville sløjfe udbringningen af post om mandagen. Det blev dog senere frafaldet, mod at portoen til gengæld skal stige ret så kraftigt.

Reduktion i postomdelingen er ikke nyt, hvem husker ikke de "gode gamle dage", hvor der kunne være op til 3 udbringninger - om dagen. Og så var der søndagsbrevene, der mod et eks-

tragebyr (vistnok dobbelttakst) blev udbragt om søndagen.

Et søndagsbrev blev markeret med et kryds henover konvolutten og "Søndagsbrev" skrevet på skrå i nederste højre hjørne (eller var det venstre hjørne?).

Ak ja, det var dengang. I dag er et brev - bortset fra rudekuverter - ved at være en sjældenhed. Og de er i øvrigt også ved at forsvinde.

